

Posudek vedoucí na diplomovou práci Eleanor Šmejkalové na téma *Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen*

Práce v celkovém rozsahu 60 stran byla doručena 16. 6. 2015.

1. Aktuálnost (novost) a náročnost tématu:

Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW) je jedinou univerzální úmluvou určenou výlučně k ochraně lidských práv žen před diskriminací z důvodu pohlaví. Její efektivitu zajišťuje kontrolní mechanismus založený samotnou Úmluvou. Předložená práce je zaměřená na otázku posílení pravomocí Výboru CEDAW přijetím Opčního protokolu k Úmluvě, zakládajícího řízení o oznámení osob, a zejména pak jeho uplatněním v praxi. Téma je aktuální jak proto, že přijetím Protokolu se CEDAW zařadil k nejdůležitějším lidskoprávním úmluvám, ale též s ohledem na žádoucí zefektivnění vnitrostátní implementace Úmluvy ve prospěch žen. Jako nanejvýše aktuální s ohledem na tíživé a mnohdy tragické postavení žen v mnoha turbulentních poměrech soudobého světa, se jeví nové oprávnění Výboru provádět – byť se souhlasem příslušného státu – šetření na místě závažného a systematického porušování práv žen, což autorka doložila stručným uvedením první zprávy Výboru o vyšetřování únosů, znásilňování a vražd žen v mexickém státě Chihuahua.

Přínos práce lze spatřovat v uchopení problematiky posílení kontrolního mechanismu Úmluvy jako procesu podmíněného řadou okolností a stimulovaného aktivitami mezinárodních vládních i nevládních organizací. Autorka zároveň zdůrazňuje, že přijetí Opčního protokolu bylo v konečné fázi věci Států – stran Úmluvy, které se tak dobrovolně vystavily zvýšenému adresnému tlaku ze strany Výboru vnitrostátně dostát povinností stanoveným Úmluvou v jejich aktuální interpretaci.

2. Formální stránka práce a využití zdroje:

Koncepce předložené práce zaměřená na detailní výklad procesních aspektů vývoje kontrolního mechanismu CEDAW byla postavená na pečlivém prostudování relevantních pramenů primární i sekundární povahy. Ke zdůraznění je autorčina obeznamenost s profilujícími genderově orientovanými odbornými pracemi, v čemž jí byl nesporně k užitku zahraniční studijní pobyt.

Jinou otázkou je práce s těmito prameny. Vedena zjevnou snahou opřít se o renomované odborné autority a zároveň se vyhnout riziku plagiátorství, volila cestu přímých citací. Jejich přemíra a povětšinou i malá funkčnost je ke škodě přehlednosti a jednoduše

textu a upozaduje vlastní autorčin přínos ke zkoumané materii. Bylo by vhodné, aby autorka tuto zásadní připomínku zohlednila v rámci ústní obhajoby.

K ocenění naopak je odborný jazyk práce a požadovaná úroveň literárního zpracování. Poměrně bohatý poznámkový aparát, odpovídající množství citací, je po formální stránce kvalifikovaný. Práce je vybavena vhodně voleným seznamem literatury.

3. Obsahová stránka práce:

Autorka se primárně soustředila na procesní stránku efektivitu kontrolního mechanismu CEDAW. Neomezila se však pouze na výklad aktuálního stavu vytvořeného Opčním protokolem, ale sledovala i předchozí vývoj a okolnosti vedoucí ke snahám o zvýšení efektivitu kontrolního mechanismu Úmluvy (kap. 1). Nadto vcelku účelně začlenila do práce i srovnání kontrolních mechanismů dvou dalších mezinárodních úmluv relevantních z hlediska ochrany práv žen (kap. 2 a 3). Logické je i zařazení konkrétních rozhodnutí Výboru o stížnostech žen (kap. 4), jakož i první zprávy Výboru o vyšetřování závažného a systematického porušování práv žen garantovaných Úmluvou.

Práce je přehledně členěna do pěti kapitol – rozsahem vcelku vyvážených – a stručného závěru. Z obsahového hlediska se však autorka jednoznačným soustředěním na procedurální stránku efektivitu kontrolního mechanismu Úmluvy nevyhnula úskalí nadměrné popisnosti. Např. nízkou efektivitu kontrolního mechanismu stanoveného Úmluvou spojuje především s nízkou efektivitou systému periodických zpráv a s absencí mandátu Výboru pro posuzování individuálních stížností týkajících se neplnění závazků z Úmluvy. Je přitom otázkou, jakou úlohu zde má především obecná formulace většiny hmotných ustanovení Úmluvy. Může sám Opční protokol přivést v tomto směru nápravu? Či zda samotné riziko individuální stížnosti povede státy k většímu respektu vůči Úmluvě a její náležitě vnitrostátní aplikaci. Jakou úlohu a váhu mají rozhodnutí Výboru o stížnostech žen? Lze jejich význam pro aktuální výklad Úmluvy přirovnat k významu a účelu judikatury regionálních soudů pro lidská práva? Na tyto otázky by se autorka mohla soustředit při ústní obhajobě.

V samostatné kapitole (kap. 5) autorka uvádí stručný výtah první zprávy Výboru o vyšetřování závažného a systematického porušování práv žen zajištěných Úmluvou. Zde se nabízí otázka, zda touto cestou může Výbor přispět k šetření a trestnímu postihu osob za zločiny proti lidskosti.

4. Závěry a doporučení

K přednostem předložené diplomové práce náleží její logické a přehledné uspořádání, pečlivé zpracování, jakož i aktuálnost tématu i podrobný výklad procedurálních aspektů Protokolu. Námitky lze mít proti přemíře přímých citací na úkor vlastního autorčina přínosu

ke zkoumané materii. Problémem je též absence analytického přístupu, když sama koncepce práce k využití analytické metody vybízela.

Otázky ke zodpovězení jsou uvedeny v textu posudku.

Závěr: Předložená práce ve svém celku odpovídá požadavkům kladeným na diplomové práce a lze ji doporučit k ústní obhajobě.

Stupně ohodnocení: Předloženou diplomovou práci předběžně – s výhradou výsledků obhajoby – hodnotím jako velmi dobrou.

V Praze dne 7.9.2015

Doc. PhDr. Stanislava Hýbnerová, CSc.
Vedoucí diplomové práce